

KĀ NEPĀRKĀPT DATU AIZSARDZĪBAS REGULĒJUMU, veicot video un audio ierakstus?

Audio un video ieraksti var ļoti noderēt, lai pierādītu taisnību, tomēr jāatceras, ka jāspēj līdzsvarot tiesības uz savu leģitīmo interešu aizstāvību ar citu tiesībām uz personas privāto datu aizsardzību. Kur meklēt šo līdzsvaru – atbildi Zvērinātu advokātu biroja Sorainen organizētajā seminārā „Datu aizsardzība uzņēmuma ikdienā” meklēja **JŪLIJA TERJUHANA, juriste, sertificēta personas datu aizsardzības speciāliste.**

„Tas ir mīts, ka jebkurš audio un video ieraksts ir veicams tikai tad, ja sarunas biedrs tam piekrīt. Video vai audio ierakstīšana privātajām (mājsaimniecības) vajadzībām ir ārpus Vispārīgās datu aizsardzības regulas tvēruma un netiek ierobežota. Tomēr datu aizsardzības regulas nosacījumi stājas spēkā tad, ja šāds ieraksts tiek iesniegts iestādēm vai izmantots kā pierādījums strīdā ar otru pusi tiesā,” prezentācijas ievadā norādīja J. Terjuhana.

Video ierakstu pieprasīšana likumīgo interešu aizstāvībai

Izplatīta situācija ir video ierakstu pieprasīšana no datu pārziņiem, kas filmē publiskas vietas ar videonovērošanas kamerām. Pamatojums šādu ierakstu saņemšanai ir meklējams Vispārīgās datu aizsardzības regulas 15. pantā, kas nosaka datu subjektam piekļuves tiesības saņemt savu datu kopiju. **Datu pārzinim atbilde datu subjektam jāsniedz mēneša laikā.** Datu kopiju varētu atteikties izsniegt tikai gadījumā, ja pieprasījums ir pārmērīgs vai bieži atkārtojas.

Jāņem vērā, ka Datu valsts inspekcijas (DVI) sagatavotajās vadlīnijās noteikts, ka videonovērošanas datus pārzinis drīkst uzglabāt ne ilgāk kā vienu mēnesi, tātad datu subjektam, pieprasot savu kopiju, ir jārikojas ātri (viens mēnesis ir maksimālais termiņš, realitātē dati var tikt dzēsti jau pēc dažām dienām). Ja datu pārzinis atbild, ka datu izsniegšanai nepieciešams ilgāks laiks, datu subjekts, pamatojoties uz

regulas 18. pantu, var lūgt piemērot tiesības ierobežot datu apstrādi uz laiku (t.i., neizdzēst konkrēto video saturu un, ja to neizsniedz datu subjektam, gaidīt pieprasījumu no tiesībsargājošās iestādes).

Izsniedzot pieprasīto datu kopiju, pārzinim ir jāseko līdzi, lai netiktu aizskarts nepiederošu personu privātums. Tas nozīmē – ja video ir redzami citi cilvēki, jāveic tehniskas korekcijas, retušējot to sejas. Ja tas nav iespējams, tas var kalpot par pamatu atteikumam izsniegt video ierakstu. „Protams, ja persona ierakstā redzama tikai uz brīdi, paejot garām, tas nevarētu būt šāds iemesls atteikumam, taču, ja cilvēks redzams privāta rakstura situācijā, tad gan,” skaidro J. Terjuhana.

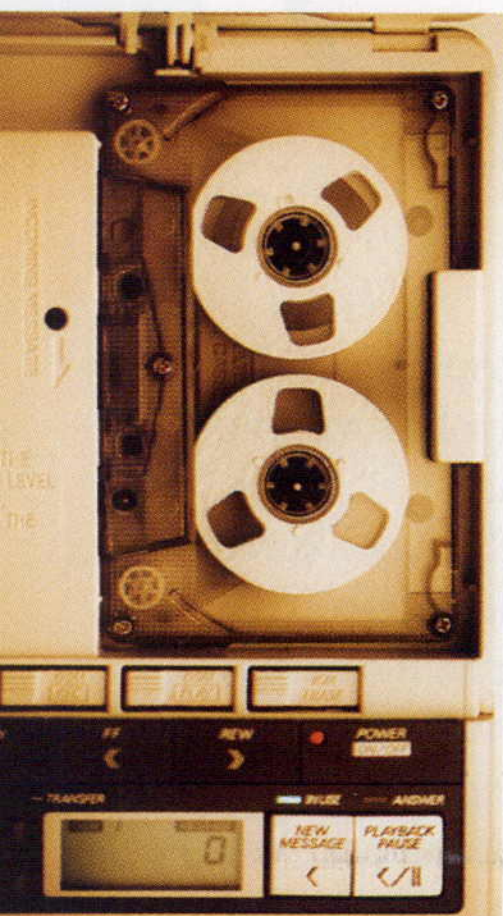
Ja datu subjekts iegūvis video ierakstu, tas pats kļūst par datu pārzini, kas drīkst veikt šo datu apstrādi, pamatojoties uz Datu regulas 6. panta pirmās daļas f punktu: „Apstrāde ir vajadzīga pārziņa vai trešās personas leģitīmo interešu ievērošanai.”

Slepena ierakstīšana – kad drīkst, kad ne

Vispārējos gadījumos datu aizsardzības regula paredz pienākumu informēt datu subjektus par datu apstrādi (video, audio ierakstu veikšanu), tomēr regulas 13. panta piektā punkta b apakšpunktā ir noteikts izņēmums, ka gadījumā, ja informēšana varētu neļaut vai būtiski traucēt sasniegt datu apstrādes mērķus (piemēram, ja persona, zinot, ka saruna vai uzvedība tiek ierakstīta, varētu uzvesties citādi un pierādījumi varētu netikt iegūti), datu subjektu var neinformēt.

Tātad video un audio ierakstus noteiktās situācijās drīkst veikt slepeni. Kā piemērus J. Terjuhana min vairākas situācijas: ja zināms, ka gaidāma sarežģīta saruna ar darbinieku vai darba devēju; ja pastāv aizdomas, ka uzņēmumā notiek zādzības; ja ir pamatotas aizdomas, ka tiek pārkāptas tiesības, u.tml.

Leģitīmās intereses tomēr nenozīmē tiesības absolūti brīvi ierakstīt jebko – vienmēr ir jāizvērtē, vai leģitīmās intereses konkrētajā gadījumā ir prevalējošas pār otras puses privātumu. **Piemēram, rūpīgi jāapsver, vai ir tiesības veikt ierakstus ar uzņēmuma darbiniekiem.** Situācijā, ja ir aizdomas par darbinieka veiktām zādzībām darba vietā, tas būtu attaisnojams, taču, ja ir aizdomas par ko mazāk nozīmīgu, jāveic ļoti rūpīgs izvērtējums.

Īpaši jāuzmanās, ja tiek veikti ieraksti, kur redzami/dzirdami bērni vai personas, kas nespēj apzināties savu rīcību. Tāpat svarīgi ir arī ieraksta tehniskie raksturlielumi, kuriem jābūt samērīgiem ar datu apstrādes mērķi, – kameras tvērums, ieraksta ilgums, vai redzeslokā atrodas citas personas utt. Piemēram, ja publiskās novērošanas videokamerās papildus tiek veikts arī audio ieraksts, tas visbiežāk tiek traktēts kā jau pārmērīga datu apstrāde, tāpat kā videokameras ar biometriskās atpazīšanas funkciju (Eiropas Savienības regulējuma nostāja – sabiedriskās vietās tādas nedrīkst izvietot).

Ieraksts kā pierādījums tiesā

Patlaban vairs nepastāvot diskusija par to, vai ieraksti ir uzskatāmi par pierādījumiem. Šādi avoti ir uzticamāki un objektīvāki nekā liecinieku liecības. Tomēr jebkurā gadījumā tiek izvērtēts, vai video/audio ieraksts ir iegūts tiesiski. Par prettiesiski iegūtu varētu tikt uzskatīts tāds materiāls, kas iegūts, rupji pārkāpjot citu tiesības, piemēram, ielaužoties svešā īpašumā (tiesa gan, sertificēts detektīvs likumā noteiktos gadījumos to drīkst). **Gan sabiedriskā vietā filmēts notikums, gan videoreģistratoru uzņemti ieraksti ir uzskatāmi par tiesiski iegūtiem materiāliem.** Turklāt vairs nav spēkā prasība, ka videoreģistratori būtu jāreģistrē īpašā Datu valsts inspekcijas reģistrā). „Vajadzētu aturēties no šādu materiālu tūlītējas publicēšanas sociālajos tīklos, vispirms ar tiem būtu jāvērsas tiesībsargājošajās iestādēs,” iesaka J. Terjuhana.

Arī tiesas zālē iespējams uzņemt video un audio ierakstus. Audio ierakstus var veikt visu trīs lietu kategorijās: administratīvajās lietās un krimināllietās – ar tiesas atļauju, civillietās – neprasot tiesas atļauju, ja vien tas netraucē tiesas procesa norisi. Savukārt filmēšanu visos gadījumos nepieciešams saskaņot gan ar tiesu, gan ar lietas dalībniekiem.

Savukārt DVI savā tīmekļvietnē skaidro, ka gadījumā, kad sarunas ieraksts vai videoieraksts nepieciešams, lai persona varētu aizstāvēt savas leģitīmās intereses, piemēram, tiesvedības procesā, vai ieraksts nepieciešams, lai iesniegtu kā pierādījumu tiesībsargājošām iestādēm, piemēram, policijai, persona var lūgt datus izsniegt nevis kā apstrādē esošo personas datu kopiju, bet gan kā personas datus, kuru apstrāde personai nepieciešama tās leģitīmo interešu aizsardzībai. Šādā gadījumā persona sākotnēji var, piemēram, īstenot tiesības

JŪLIJA TERJUHANA

Zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
juriste,
sertificēta
personas datu
aizsardzības
speciāliste

pieprasīt personu datu apstrādes ierobežošanu, kas nodrošinātu, ka pakalpojuma sniedzējs (pārzinis) no savas datubāzes neizdzestu veiktās sarunas ierakstu vai videoierakstu. Tad, pamatojoties uz personas likumīgo interesi, pieprasīt ierakstu (audioieraksts, videoieraksts) iesniegšanai tiesā un/vai citā institūcijā (šo lūgumu var iesniegt arī ar advokāta starpniecību).

Vai par personas datu kopiju saņemšanu ir jāmaksā?

Regula nosaka, ka gadījumos, ja pieprasījums ir acīmredzami nepamatots vai pārmērīgs, pakalpojuma sniedzējs (pārzinis) var iekasēt saprātīgu samaksu, kas balstīta uz administratīvām izmaksām.

Kā skaidro DVI, ņemot vērā, ka regulā noteikts pienākums sniegt apstrādē esošo personas datu kopiju bez maksas, uzskatāms, ka pakalpojumu sniedzējs samaksu var iekasēt par tādu apstrādē esošo datu kopiju izsniegšanu, kas tiek pieprasīta atkārtoti. Lai arī regula neierobežo tiesības iegūt personas datu kopijas, tomēr, atkārtoti pieprasot datus, kuros nav notikušas izmaiņas un kas nesenā pagātnē jau tikuši izsniegti, jāreķinās, ka pārzinis var pieprasīt samaksu par šādas personas datu kopijas sagatavošanu.

Tāpat būs pamatots samaksas pieprasījums no pārziņa puses, ja noraidīsiet viņa pieprasījumu izsniegt personas datu kopiju elektroniskajā pastā vai pārziņa pašpalpošanās portālā, bet gan pieprasīsiet datus izsniegt pārziņa iegādātā pārnēsājamā informācijas nesējā (atmiņas kartes, diski u.tml.).

Gadījumos, kad informācijas izsniegšanu nosaka kāds īpašs normatīvais akts, tad vērā ņemama tajā noteiktā kārtība informācijas aprītei.

BJP

Video un audio ierakstus noteiktās situācijās drīkst veikt slepeni: ja zināms, ka gaidāma sarežģīta saruna ar darbinieku vai darba devēju; ja pastāv aizdomas, ka uzņēmumā notiek zādzības; ja ir pamatotas aizdomas, ka tiek pārkāptas tiesības.

Semināra atziņas pierakstīja
IKARS KUBLIŅŠ

MATERIĀLS TAPIS
SADARBĪBĀ AR

SORAINEN